

مقالات دانشنامه گلستان

معرفی روستای تورنگ تپه

■ احمدخواجه نژاد

پژوهشگر تاریخ، عضو شورای راهبردی
دانشنامه گلستان، مدیر گروه جغرافیا

اشیای به دست آمده از روستا، به هزاره‌ی دوم و سوم پیش از میلاد برمی‌گردد و جزو کهن‌ترین محوطه‌های باستانی سرزمین گرگان به‌شمار می‌آید. این تپه، در ۱۵ دی‌ماه ۱۳۱۰ به شماره ۶۶، در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

در هبه‌نامه‌ی سال ۹۴۲ق، محمدصالح، مزرعه‌ی میرمحلّه را که به سیدکمال‌الدین بخشیده، جزو «قریه تورنگ» معرفی می‌کند. در حکمی از لطفعلی‌خان در سال ۱۱۰۳ق درباره‌ی تقسیم آب رودخانه‌ی تلوکلانه بین روستاهای اطراف، به «قریه تورنگ» نیز اشاره شده است. در گزارش سفر میرزا ابراهیم به شمال ایران که بین سال‌های ۱۲۷۶-۱۲۷۷ صورت پذیرفت، تورنگ‌تپه، به

تورنگ‌تپه روستایی است در دهستان قرق، بخش بهاران شهرستان گرگان، استان گلستان. این روستا در ۱۹ کیلومتری شمال شرق مرکز استان قرار دارد.

تورنگ تپه از شمال به روستاهای جهان‌آباد سفلی و علیا، از جنوب به روستای درویش‌آباد و شمس‌آباد، از شرق به روستای نوده شریف و از غرب به روستای جهان‌آباد علیا منتهی می‌شود.

نام روستا به صورت «ترنگ‌تپه» نیز نوشته شده است. در گویش مردم بومی، ترنگ یا تورنگ همان مرغ و خروس صحرایی است که «تدرو» یا «قرقاول» هم خوانده می‌شود. نام روستا برگرفته از تپه‌ای باستانی است که در آن جا قرار دارد.

براساس گزارش کاوش‌های باستان‌شناسی، دیرینگی

درگیری‌های اهالی روستا با مهاجمان ترکمن به ثبت رساند.

در کتاب فرهنگ جغرافیایی ایران، منتشر شده در اوایل پهلوی اول، تورنگ‌تپه از روستاهای دهستان استرآبادرستاق بخش مرکزی گرگان با ۱۵۰ سکنه معرفی شده است. مذهب مردم روستا تشیع و پیشه‌ی آن‌ها زراعت و گلهداری بود. محصولات هم‌چون برنج، غلات، توتون و سیگار در روستا کشت می‌شد. قنات اصلی‌ترین منبع فراهم‌کننده‌ی آب روستا بود و زنان روستا به بافتن پارچه، ابریشم و کرباس مشغول بودند. هم‌چنین این منبع از کاوش مسیو ولسن خبر داده و آثار کشف شده در تپه‌ی تاریخی روستا را متعلق به دو هزار سال پیش از میلاد، تخمین زده است. آمار جمعیت روستا در دوره‌های مختلف سرشماری نفوس و مسکن ایران به شرح زیر است:

این روستا در ناحیه‌ی هموار و دشت‌گونه واقع شده است. خانه‌های روستا در سال‌های اخیر نوسازی و با مصالح نوین بازسازی شده و اکنون کمتر نشانی از بافت و خانه‌های قدیمی به جای مانده است. بیشتر توسعه‌ی روستا در این سال‌ها به سوی جنوب و مسیر جاده‌ی اصلی است. محدوده‌ای در سمت شمال روستا است که مردم آن را به نام سرشکرت می‌شناسند. این

عنوان یکی از روستاهای بلوک پنجم یعنی استرآبادرستاق معرفی شده است.

جمعیت روستا در سال ۱۲۷۶ق، ۳۰ خانوار و ۱۴۰ نفر بود. ترکیب جمعیت تورنگ‌تپه به این‌گونه ثبت شده: مرد ۳۹ نفر، زن شوهردار ۳۰ نفر، مرد بی‌زن ۱۱ نفر، زن بی‌شوهر ۶ نفر، پسر صغیر ۲۲ نفر، دختر کبیر ۶ نفر و دختر صغیر ۱۵ نفر.

ملکونف، جهانگرد روس، در سال ۱۲۷۷ق، به شمال ایران سفر کرد و در یادداشت‌هایش تورنگ‌تپه را به عنوان یکی از روستاهای بلوک استرآبادرستاق ایالت استرآباد برشمرده است.

رابینو، نماینده‌ی رسمی بریتانیا در ایران، در سال ۱۲۸۸ق، در مشاهدات سفرش به استرآباد، تورنگ‌تپه را جزو آبادی‌های بلوک استرآبادرستاق معرفی کرده است.

موقعیت روستا در گزارش سال ۱۲۹۶ق، این‌گونه به ثبت رسیده است: «تپه اربابی است ملک ورثه حاجی ظهیرالدوله، آب مشروب از قنات است. سه ناور هم دارد. تعداد نفوس آن ۶۷ نفر است».

در گزارش اسفند ۱۲۸۹ش، (۱۳۲۹ق) آمده که چند تن از اهالی قریه ترنگ‌تپه، به این دلیل که اربابان آبادی، حاجی‌احمد و حاجی محمدتقی، مالیه‌ی پنبه را از رعیت گرفته ولی پرداخت نکردند، از روستا کوچ کردند و در دهات دیگر ساکن شدند.

وکیل‌الدوله در گزارش‌های خود، اخباری را مبتنی بر

■ منابع:

آلویستانی، ابوالقاسم. (۱۴۰۰/۵/۱۰). دهیار روستای تورنگ تپه. مصاحبه با مرکز دانشنامه گلستان.

ذبیحی، مسیح. (۱۳۶۳). گرگان نامه. تهران: انتشارات بابک. ۲۹۶ص.

رابینو، ه. ل. (۱۳۶۵). مازندران و استرآباد. (چاپ سوم). ترجمه: غلامعلی وحید مازندرانی. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی. ۳۷۱ص.

سازمان نقشه برداری کشور، پایگاه ملی نام‌های جغرافیایی ایران. قابل دسترسی در: <https://gndb.ncc.gov.ir>

ستوده، منوچهر، ذبیحی، مسیح. (بی‌تا). از آستارا تا استرآباد. (ج ۶). تهران: انجمن آثار ملی. ۷۲۲ص.

ستوده، منوچهر، ذبیحی، مسیح. (بی‌تا). از آستارا تا استرآباد. (ج ۷). تهران: انجمن آثار ملی. ۷۳ص.

فرهنگ جغرافیایی ایران. (۱۳۲۹). (جلد سوم، چاپ دوم). تهران: دایره جغرافیایی ارتش. ۳۳۲ص.

قورخانچی، محمد علی. (۱۳۶۰). نخبه سیفیه. به کوشش منصوره اتحادیه و سیروس سعدوندیان. تهران: نشر تاریخ ایران. ۱۵۳ص.

مرکز آمار ایران. درگاه ملی آمار. نتیجه سرشماری نفوس و مسکن. قابل دسترسی در: <http://www.amar.org.ir>

مقصودلو، حسینقلی. (۱۳۶۳). مخابرات استرآباد. (جلد ۱ و ۲). به کوشش ایرج افشار و محمد رسول دریاگشت. تهران: نشر تاریخ ایران. ۱۰۱ص.

ملکونف. (۱۳۶۴). سفرنامه ملکونف به سواحل جنوبی دریای خزر. تصحیح و ترجمه: مسعود گلزاری. تهران: دادجو.

میرزا ابراهیم. (۱۳۵۵). سفرنامه استرآباد و مازندران و گیلان. به کوشش مسعود گلزاری. تهران: بنیاد فرهنگ ایران. ۳۳۴ص.

وزارت مسکن و شهرسازی. دانشنامه الکترونیک ایرانشهر. پرونده ثبتی یازیم تپه میرمحل. <https://iranarchpedia.ir>

مصاحب، غلامحسین. (۱۳۸۱). دایره المعارف فارسی. (جلد یک، چاپ سوم تهران: شرکت سهامی کتابهای جیبی. (چاپ سوم). ۱۴۸۴ص.

توضیح: این مقاله از مجموعه مقالات دانشنامه گلستان (چرچان و استرآباد) است و براساس شیوه‌نامه‌ی دانشنامه تنظیم شده است.

محدوده دربردارنده‌ی چند خانه‌ی سازمانی است که برای کشاورزان زمین‌های کشاورزی شرکتی و اربابی ساخته شده بود. اکنون ساکنان روستا، بخش میانی روستا را که در گذشته جوی آب از آن می‌گذشت، «دنگ وال» می‌گویند.

زبان روستاییان فارسی است، مسلمان و شیعه مذهب هستند. بیشتر آن‌ها به کشاورزی و تعداد محدودی به دامداری و کار در فضا‌های اداری و صنعتی مشغول‌اند. کشاورزان تورنگ تپه در زمین‌های کشاورزی خود که حدود ۴۰۰ هکتار است، محصولاتمانند برنج، گندم، سویا، سیب‌زمینی و پنبه کشت می‌کنند.

از خانواده‌های پرجمعیت روستا می‌توان به حسین‌نیا، میرشکار، اکبری، صفرخانی، آلویستانی، گلزاری‌مقدم، سنجرانی، جهانتیغ و شهرکی اشاره کرد. در این روستا، خانواده‌های مهاجر سیستانی نیز زندگی می‌کنند.

تورنگ تپه از امکانات زیربنایی نظیر آب آشامیدنی لوله‌کشی، برق، گاز، جاده‌ی آسفالت و تلفن بهره‌مند است. خانه‌ی بهداشت، مدارس ابتدایی و دوره‌ی اول دبیرستان، مسجد، فاطمیه، دهیاری در روستا ساخته شده است.

مردم روستا در پیروزی انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی عراق بر ایران نقش داشتند. سه تن از جوانان روستا در جنگ ایران و عراق به شهادت رسیدند.

